

ΘΕΜΑ 3**ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ****[Ατομικισμός, Μαζοποίηση και Μοναξιά]****Κείμενο 1**

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απόσπασμα, διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης, από το άρθρο του **I.N. Μαρκόπουλου** που δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο <https://www.efsyn.gr>, στις 21.11.2017.

Μέσα σε ένα σκηνικό παγκόσμιας ιδεολογικής σύγχυσης και κοινωνικής και οικονομικής ανασφάλειας, ο σύγχρονος άνθρωπος ψάχνει να βρει τον δρόμο του, συχνά παλεύοντας μεταξύ της Σκύλλας του εγωπαθούς και αντικοινωνικού **ατομικισμού** και της Χάρυβδης του πλήρους **αφανισμού** του μέσα στον απρόσωπο χυλό μιας **παγκοσμιοποιημένης** εξουσιαστικής υπερδομής, που άλλοτε του αφήνει λάσκα το χαλινάρι και άλλοτε του δείχνει το εξουσιαστικό ολοκληρωτικό της πρόσωπο.

Στον δρόμο αυτό οι οδοδείκτες, ανεπαρκείς και «πειραγμένοι», συχνά εκπέμπουν νεφελώδη, δυσανάγνωστα και παραπαιστικά σήματα, που δρουν αποπροσανατολιστικά και επιτείνουν τη σύγχυση.

Στην επίταση της σύγχυσης συμβάλλουν επίσης πολλά **MME**, με τις εσκεμμένα ψευδείς ειδήσεις τους, ο τεράστιος και δύσκολα διαχωρίσιμος, αξιολογικά, **όγκος της διαθέσιμης πληροφορίας**, αλλά και μια **εκπαίδευση**, δίχως παιδεία, που είναι καθαρά χρηστική και αγοραία, και –εκτός από την επαγγελματική της στοχοθεσία– σίγουρα δεν αποβλέπει και σε μια ουσιαστική εσωτερική καλλιέργεια του ανθρώπου.

Είναι, ωστόσο, πολύ ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι τόσο το ρεύμα του **ατομικισμού** όσο και αυτό της **μαζοποίησης** συμβάλλουν το ίδιο καταστροφικά στην αποσύνδεση του ατόμου από μια κοινωνία των πολιτών.

Στην ταχικουλτούρα της σύγχρονης κοινωνίας –με την ερεθιστική παρουσία του όλο και πιο γρήγορου και πληθωρικού διαδικτύου, την τάχιση επικοινωνία, τις εύκολες όσο και επιφανειακές ανθρώπινες σχέσεις, την πολυδιάσπαση και τον αποπροσανατολισμό, αλλά και την καταπιεστική επιθυμία για την άμεση ικανοποίηση ανούσιων αναγκών, που διαρκώς και τεχνηέντως μάς επιβάλλονται– ο άνθρωπος αδυνατεί να συναντηθεί αναστοχαστικά, ακόμη και με τον ίδιο του τον εαυτό, σε έναν δρόμο της δημιουργικής αυτογνωσίας, της φρόνησης, της σωφροσύνης και της μεσότητας.

Ενόσω λοιπόν ο άνθρωπος θα βρίσκεται μακριά από τον μέσο δρόμο της αυτογνωσίας, αλλά και της κοινωνικής ευαισθησίας και της ισότιμης και αλληλέγγυας κοινωνικής του συμμετοχής, είτε αυτοεγκλωβισμένος στην αντιπαραγωγική και μοναχική αυταρέσκεια του **ατομικισμού** του, από τη μια μεριά, είτε στην ισοπεδωτικά οργανωμένη μαζοποίηση και ομογενοποίησή του, στο επικυρίαρχο ρεύμα της **παγκοσμιοποίησης**, από την άλλη, θα αισθάνεται πάντοτε την αβάσταχτη **μοναξιά** της **ύπαρξής** του.

Κείμενο 2**[Ο αιώνας μας]**

Το κείμενο που ακολουθεί είναι συντομευμένο απόσπασμα από το έργο του **Umberto Eco**, «Σημειώματα», που εκδόθηκε το 1990, από τον Εκδοτικό Οργανισμό Θεσσαλονίκης.

Ένας αιώνας μπορεί να αξιολογηθεί με βάση την απόσταση που υπάρχει ανάμεσα στο σύστημα αξιών και την καθημερινή του εφαρμογή. Όπως είναι γνωστό, η **υποκρισία** βρίσκεται ανάμεσα στη θεωρητική αναγνώριση των αξιών και στην καταστρατήγησή τους. Ε, λοιπόν, ο δικός μας αιώνας υπήρξε ίσως λιγότερο υποκριτής από τους άλλους. Διακήρυξε κάποιους κανόνες συμβίωσης, σίγουρα τους παραβίασε, δέχθηκε όμως και δέχεται να δικάζονται δημοσίως οι παραβάτες. Αυτό μπορεί να μην εμπόδισε την επανάληψη των παραβάσεων, είχε όμως κάποιες επιπτώσεις στην καθημερινή μας συμπεριφορά και στη δυνατότητα (που έχουν πολλοί και σίγουρα οι πολίτες του δυτικού κόσμου) να ζούμε περισσότερο καιρό χωρίς να γινόμαστε θύματα ποικίλων αυθαιρεσιών.

Εγώ σήμερα έχω την απαίτηση να κυκλοφορώ ελεύθερα στο δρόμο και να μη με σκοτώσει κάποιος που θέλει να περάσει από δεξιά στο ίδιο μ' εμένα πεζοδρόμιο και τα παιδιά μου να μην τιμωρηθούν με ραβδισμό, για να δοθεί ένα ψυχολογικό μάθημα στον γιο του δούκα.

Μια και προσπαθούμε να βρούμε τα καλά, θα πρέπει να προσθέσουμε ότι στον αιώνα μας, περισσότερο απ' ό,τι σ' όλους τους άλλους, φροντίσαμε να μεγαλώσει η διάρκεια της ανθρώπινης ζωής. Βέβαια, περιμένω από κάποιον να καταγράψει όλες τις περιπτώσεις καρκίνου που οφείλονται στη μόλυνση της ατμόσφαιρας. Τρομάζω, γιατί θα μπορούσε να τύχει και σε μένα, δεν ξεχνάω όμως τα εκατομμύρια των γυναικών που πέθαιναν στη γέννα μέχρι που ο δόκτωρ Semmel Weiss έπεισε τις μαμές ότι ήταν αρκετό να απολυμαίνουν τα χέρια τους. Από τότε δεν πέρασαν ούτε εκατό πενήντα χρόνια. Προηγουμένως, όμως, επί χιλιετίες, οι γυναίκες πέθαιναν από τον «πυρετό της λεχώνας» σαν τις μύγες.

Γενικά σήμερα πιστεύουμε ότι δεν πρέπει να σκοτώνουμε όσους σκέφτονται διαφορετικά, ότι όποιος έχει διαφορετική θρησκεία απ' τη δική μας δεν είναι βάρβαρος ή εγκληματίας, αλλά κάποιος που μορφώθηκε διαφορετικά. Και δεν έχει σημασία αν συνεχίζουμε να αυθαιρετούμε: όλα αυτά η κοινή συνείδηση τα θεωρεί εγκλήματα και σίγουρα διαπράττονται με λιγότερο θάρρος και χωρίς να ισχυριζόμαστε ότι αποτελούν δικαίωμά μας...

Κείμενο 3**Οι καλές μέρες**

Το ποίημα είναι του **Μίμη Σουλιώτη** από την ποιητική συλλογή του «**Παλιές ηλικίες**», εκδόσεις Ερμής, 2002.

Οι μέρες της ευτυχίας πέρασαν

και δεν το ξέραμε,

στο εξής πρέπει να ευτυχίσουμε στη δυστυχία,

να την κάνουμε να μπάζει από ευτυχία,
να της μοιάζει
σαν η καλύτερή της εφεδρεία.

ΘΕΜΑ 2

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

Ποια είναι η βασική θέση που διατυπώνει ο συγγραφέας του Κειμένου 2 (μονάδες 4) και ποια, κατά τη γνώμη σου, η πρόθεσή του, ο σκοπός για τον οποίο έγραψε το κείμενο (μονάδες 6); Πιστεύεις ότι ο τρόπος που οργανώνει το κείμενό του εξυπηρετεί την πρόθεσή του αυτή (μονάδες 5);

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

α. Ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχεί στο Κείμενο 1 (μονάδες 2); Να αιτιολογήσεις τη χρήση του με βάση την πρόθεση του συγγραφέα (μονάδες 3).

β. Να εντοπίσεις τρία παραδείγματα συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στο Κείμενο 1 (μονάδες 3) και να εξηγήσεις την επικοινωνιακή τους λειτουργία (μονάδες 2).

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

Ποια στάση τηρούν οι συγγραφείς των Κειμένων 1 και 2 απέναντι στις προκλήσεις και τα προβλήματα της σύγχρονης εποχής; Να εκθέσεις την άποψή σου σε 60-70 λέξεις.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Αξιοποιώντας τρεις κειμενικούς δείκτες του ποιήματος του Σουλιώτη να αναφερθείς στη συναισθηματική κατάσταση στην οποία, κατά τη γνώμη σου, βρίσκεται το ποιητικό υποκείμενο. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιουργούνται από την ανάγνωση του ποιήματος (150-200 λέξεις);

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**ΘΕΜΑ 2****Ερώτημα 1 (μονάδες 15)**

Η βασική θέση του συγγραφέα στο Κείμενο 2 είναι πως ο αιώνας μας έχει και θετικές πλευρές (Ε, λοιπόν, ο δικός μας αιώνας υπήρξε ίσως λιγότερο υποκριτής από τους άλλους) και έχει προσφέρει αρκετά θετικά στοιχεία στην ανθρωπότητα (Μια και προσπαθούμε να βρούμε τα καλά... φροντίσαμε να μεγαλώσει η διάρκεια της ανθρώπινης ζωής). Προσπαθεί να πείσει τους αναγνώστες γι' αυτήν την θέση και να τους παρακινήσει να μην εστιάζουν μόνο στα αρνητικά γεγονότα του αιώνα. Για να το επιτύχει, οργανώνει το Κείμενό του με παραδείγματα (και τα παιδιά μου να μην τιμωρηθούν με ραβδισμό, για να δοθεί ένα ψυχολογικό μάθημα στον γιο του δούκα) και αιτιολόγηση (ο δικός μας αιώνας υπήρξε ίσως λιγότερο υποκριτής από τους άλλους. Διακήρυξε κάποιους κανόνες συμβίωσης, σίγουρα τους παραβίασε, δέχθηκε όμως και δέχεται να δικάζονται δημοσίως οι παραβάτες. Αυτό μπορεί να μην εμπόδισε την επανάληψη των παραβάσεων, είχε όμως κάποιες επιπτώσεις στην καθημερινή μας συμπεριφορά).

Ερώτημα 2 (μονάδες 10)

α. Στο Κείμενο 1 κυριαρχεί το γ' ρηματικό πρόσωπο (Στην επίταση της σύγχυσης συμβάλλουν επίσης πολλά ΜΜΕ), καθώς πρόθεση του συγγραφέα είναι να προσδώσει αντικειμενικότητα στον λόγο του και να πείσει τους αναγνώστες/-στριες για την ορθότητα των επιχειρημάτων του.

β. Στο Κείμενο 1 υπάρχουν αρκετές φράσεις στις οποίες η λειτουργία της γλώσσας είναι συνυποδηλωτική/μεταφορική, όπως:

- Στον δρόμο αυτό, οι οδοδείκτες, ανεπαρκείς και «πειραγμένοι»,
- παλεύοντας μεταξύ της Σκύλλας του εγωπαθούς και αντικοινωνικού ατομικισμού και της Χάρυβδης,
- Ενόσω λοιπόν ο άνθρωπος θα βρίσκεται μακριά από τον μέσο δρόμο της αυτογνωσίας.

Η συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας συμβάλλει στην αφύπνιση του αναγνώστη/-στριας, καθώς ο εικονοπλαστικός και μεταφορικός λόγος δημιουργούν προβληματισμό για τις αρνητικές πτυχές του σύγχρονου τρόπου ζωής.

Ερώτημα 3 (μονάδες 10)

Τα δύο κείμενα πραγματεύονται το ίδιο θέμα, τον σύγχρονο τρόπο ζωής. Ωστόσο, η σχέση τους είναι αντιθετική. Ο συγγραφέας, στο Κείμενο 1, εστιάζει στις αρνητικές πτυχές (ατομικισμό, μαζοποίηση, μοναξιά), καθώς αναλύει την αντίφαση μεταξύ του ατομικισμού και του πλήρους αφανισμού του ανθρώπου μέσα στην παγκοσμιοποιημένη υπερδομή (όπως αναφέρεται στην παράγραφο). Από την άλλη μεριά, ο συγγραφέας, στο Κείμενο 2, με παραδείγματα κυρίως, θέλει να στρέψουμε την προσοχή μας στις θετικές εξελίξεις του αιώνα μας (φροντίσαμε να μεγαλώσει η διάρκεια της ανθρώπινης ζωής).

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία την συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου:

- Ως απογοήτευση για την παρούσα κατάσταση (Οι μέρες της ευτυχίας πέρασαν και δεν το ξέραμε)
- Ως πικρία για το μέλλον (στο εξής πρέπει να ευτυχήσουμε στη δυστυχία)
- Ως ειρωνεία, γιατί ο σύγχρονος άνθρωπος πρέπει να υποκρίνεται πως είναι ευτυχισμένος (να την κάνουμε να μπάζει από ευτυχία, να της μοιάζει σαν η καλύτερή της εφεδρεία).

Κειμενικοί Δείκτες (αρκούν συνολικά τρεις):

- Η προβολή των **αντιθέσεων** (πρέπει να ευτυχήσουμε στη δυστυχία), που δημιουργεί μία αντιφατική συνθήκη «ευτυχίας» για το υπόλοιπο της ζωής
- Το **ειρωνικό ύφος** που δημιουργείται από την ιδιότυπη χρήση ρημάτων (να την κάνουμε να μπάζει από ευτυχία) → αναδεικνύεται από το ρήμα πως υπάρχουν πολλά περιθώρια για να καλύψει ο άνθρωπος τις ελλείψεις του
- Η **παρομοίωση** (να της μοιάζει σαν η καλύτερή της εφεδρεία), φανερώνοντας πως στο εξής ο άνθρωπος θα βιώνει κάτι που μοιάζει με ευτυχία, αλλά, τελικά, δεν είναι.

Τέλος, ο μαθητής/ η μαθήτρια, ανάλογα με τον παραστατικό του/ της κύκλο, μπορεί να τοποθετηθεί ως προς το θέμα του Κειμένου 3, αλλά και ως προς το ότι ο σύγχρονος άνθρωπος αναζητεί ψυχικά στηρίγματα και ευτυχία, χωρίς να αντιλαμβάνεται τις όμορφες στιγμές που έζησε κατά το παρελθόν.